

Predgovor srpskom izdanju

GLASNO, GLASNIJE...

S pojavom višestranačja svakako je i srpska politička scena postala zanimljivija za proučavanje raznih poruka i njihovih glasnika. Ne kažem da drug Tito nije inspirativan i da njegov jezik naroda i narodnosti nije jedinstven. Baš naprotiv. Jedan je Tile – govorila je moja baka i terala mene i mlađu sestru da plaćemo onoga dana kada je sve stalo i sirene oglasile kraj jedne epohe, retoričke epohe bratstva i jedinstva.

Ulaskom u ovu novu epohu podela, otepljivanja, tuge i novih političara – izdvojili su se i oni koji su govorili glasno, oni koji su govorili glasnije, a i neki koji su govorili jasno. Čini mi se da je tako i danas, iako je poslednja decenija i na srpsku javnu scenu donela silne preokrete. Govor mržnje sada se sankcioniše, ili makar ima glasne protivnike i dovoljno medijskog prostora, ali smo mu i danas, nažalost, svedoci.

Kao nekada arene, srpski trgovi su devedesetih izrodili svoje junake. Glasno i jasno govoreno je o izbornim prevarama, o ratu, o slobodi, o pobedi nad režimom. Govoreno je drugačijim jezikom od onog koji se mogao čuti na nacionalnoj televiziji. S jedne strane Milošević, a s druge nove, mlade, ali i neiskusne snage.

Milošević je govorio putem nacionalne i svuda vidljive televizije, na mitinzima i kontramitinzima, govorio je o državnom, nacionalnom i duhovnom integritetu. Poznate su mnoge njegove rečenice, a najupečatljivija je „Niko ne sme da vas bije!“. Državnik, uvek iste bezizražajnosti i polupodignute ruke spremne da odmahne. Onako državnički. Sećam se noći kada sam ga u kafiću Medija centra na malom ekranu slušala kako govori da odlazi na zasluženi odmor tokom

kojeg će se pozabaviti svojim unukom... To je bio kraj čitave jedne retorike i priznanje da su drugi govorili istinu, priznanje da jasnim porukama možemo da menjamo svet!

Novi političari, političari promena, zaista su kreatori nove retorike.

Vuk Drašković, pravnik, novinar i pisac, gajio je jedinstveni stil. Kralj trgova! Strast je bila njegovo oružje, a snaga se osećala u svakoj reči. Masa ga je slušala i bodrila. Uzvikivala s njim! Taj politički trenutak zahtevao je njegovu silinu i poetiku. Tog 9. marta 1991. godine čulo se: „Srbijo! Neka da Bog da danas svane sloboda i u našoj otadžbini... Čestitam vam, junaci! Rekao sam pre mesec dana da ćemo uzeti ‘TV Bastilju’, da ćemo pokazati srpsko srce. Podsećam vas na reči naše svesrpske pameti vladike Njegoša: ‘Svak je rođen za po jednom mreti’...”

Srbija je bila srećna da ima i dr Zorana Đinđića, filozofa i autora brojnih knjiga i studija. Mnoge njegove rečenice, njegovi govori i poruke i danas su vodilja promena i napretka. Đinđić je pričao jezikom filozofa i običnog čoveka. „... Ako treba da progutaš žabu, učini to odmah. Što više čekaš, sve će ti biti gadnija. Ako treba da progutaš više žaba, progutaj prvo onu najveću...” Pričao nam je kroz metafore, kroz priče. Neke teške stvari izgovarao je bez teškoća. Retorikom se odvajao od drugih. Snagom i autentičnošću uradio je puno. Imao je ono što se lako prepozna – verodostojnost, a malo koga to danas na političkoj sceni krasi. „Ako neko misli da će zaustaviti sprovođenje zakona time što će mene ukloniti, onda se grdno vara, jer ja nisam sistem” – Zoran Đinđić o pokušaju atentata na njega. Danas je puno onih koje možemo ubrojiti u njegove retoričke naslednike.

Ne zaboravimo na glas žene – Vesne Pešić. Ona je bila uz Đinđića i Draškovića po čitavoj Srbiji i govorila o budućnosti. O perspektivi. O tome šta mi zaista možemo. Goran Svilanović, prvi ministar inostranih poslova nakon režimske vladavine, doneo je retoriku pozitivnih evropskih vrednosti u Srbiju. Govorio je često o govoru mržnje i govorio je bez dlake na jeziku. Govorio je o pomirenju, o opraštanju, o tome da jedni bez drugih, na ovom Balkanu, ne možemo. To ni danas nije lako, iako su se stvari promenile – nabolje. „... Vlada može da dođe i da prođe, ali ova će zemlja ići ka Evropskoj uniji, nema drugog pravca u

kome može da se kreće, ova zemlja ići će ka izmirenju sa svojim susedima, ova zemlja ići će ka suočavanju s teškim ožiljcima na svom licu. U poslednjih deset godina i sa suočavanjem s poslednjim ožiljkom koje je na licu Srbije, a dogodio se pucnjem u Zorana Đinđića juče“, rekao je Svilanović 13. marta 2003. godine.

I u pravu je – ova zemlja će nastaviti dalje. Glasovi političara i interpretacija različitih ideja o tome kako ćemo najlakše i najbrže napred bojiće našu javnu scenu. Nisu političari jedini retoričari, ali nekako mi se čini da su ili najglasniji ili im dajemo najviše prostora. A budimo iskreni, imamo ih raznih. Ima onih upornih – svaka čast za stalno ponavljanje poruke, to jeste osnova svega. Pokaže nam se i po koji vizionar. Svi uče. Kako da nam se dodvore, kako da unaprede svoju retoriku, kako da motivišu i pokrenu na akciju. Ali učimo i mi kako da prepoznamo one neautentične, one koji kažu – a ne delaju, one koji govore – a ne veruju, i kako da prepoznamo one prave.

Nažalost, i dalje ima onih koji govore ono što većina želi da čuje. Ima onih koji vređaju i urlaju, najčešće na novinare. „Gospodo sa B92, gde god odete napravite kaos. Gde god dođete napravite provokaciju. Vi ste bolesni, vi ste za psihijatrijsku kliniku, vi treba da se lečite kolektivno. Vama treba tretman na Kopaoniku, napravićemo jedan centar za vas, da vas zbrinemo.”

Znate vi, dame i gospodo, ko je ovo izgovorio i dobro znate ko je sve na toj ne tako maloj listi. Ne zaboravite da svaki od retoričara priča jezikom kreiranim baš za njemu važnu publiku i da su motivi isti – da ih čujete i krenete za njima, da vas njihova retorika osvoji. Moja je intimna želja da govor mržnje nestane i da se retoričari bore metaforama, autentičnošću, da imaju pravu meru i da koriste snagu argumenata. Zato i pratim kako ko i šta kaže, da li to i uradi. Predlažem da i vi slušate i one što urlaju, ali i one koji govore tiho, odmereno, državnički, evropski.

Maja Vukojičić